

Особливості навчання студентів вищих навчальних закладів написання англомовного твору-переконання

Роботу виконано на кафедрі англійської філології ВНУ ім. Лесі Українки

У статті досліджено основні положення навчання студентів мовних ВНЗ написання англомовних академічних творів, конкретизовано особливості написання твору-переконання. Визначено фази писання, структурні ознаки окремого параграфу та цілого твору. Рекомендовано підходи до навчання й етапи навчання.

Ключові слова: академічне письмо, твір-переконання, підходи до навчання письма, основна теза, аргумент.

Нифака Т. П. Особенности обучения студентов высших учебных заведений написанию англоязычного сочинения-убеждения. В статье исследуются основные положения обучения студентов написанию англоязычных академических сочинений, конкретизируются особенности обучения написанию сочинения-убеждения. Определяются фазы письма, структурные характеристики отдельного параграфа и сочинения в целом. Рекомендуются подходы и этапы обучения.

Ключевые слова: академическое письмо, сочинение-убеждение, подходы обучения, основной тезис, аргумент.

Nifaka T. P. Peculiarities of Teaching University Students Writing English Persuasive Essay. The article highlights the key items of teaching students writing academic essay in general and persuasive essay in particular. The phases of writing, the structure of a paragraph and of the whole essay are given. The approaches to teaching writing are stated and the recommendations to writing persuasive essay are outlined.

Key words: academic writing, persuasive essay, approaches to teaching writing, thesis statement, argument.

Постановка наукової проблеми та її значення. Розширення міжнародних контактів, яке здійснюється через спілкування, визначає писання як такий вид мовленнєвої діяльності, що потребує розробки та вдосконалення відповідної методики навчання студентів філологів. У Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти також приділено значну увагу писанню [1]. Це й визначає актуальність цього дослідження.

Метою статті є систематизація теоретичних знань та розробка методики формування мовленнєвої компетенції студентів у писанні.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Завданням навчання студентів мовних ВНЗ є розвиток і вдосконалення англомовної комунікативної компетенції в писанні, а саме: лінгвістичної, соціолінгвістичної та прагматичної. Лінгвістична компетенція включає лексичні, граматичні знання, навички й уміння, що забезпечують реалізацію комунікативної інтенції писемного висловлювання; соціолінгвістична належить до соціокультурних умов висловлювання; прагматична пов'язана із функціональним уживанням лінгвістичних засобів (продукуванням мовних функцій у різноманітних мовленнєвих актах, що дає змогу студентам створювати писемний дискурс, забезпечувати його злитність і зв'язність).

Відомо, що писання визначається як продуктивний вид мовленнєвої діяльності, який забезпечує передачу інформації через графічний канал зв'язку. Це творча діяльність, і її інтеграційна роль у процесі навчання студентів не викликає сумніву. Писання, як і будь-яка мовленнєва діяльність, складається з трьох основних фаз: мотиваційно-спонукальної, аналітико-синтетичної та виконавчої. Перша фаза реалізується тоді, коли в певній ситуації виникає потреба (мотив), що вимагає писемного висловлювання, при цьому мовець уже чітко усвідомлює, що необхідно написати. Друга проходить два рівні. Перший рівень передбачає кодування висловлювання у внутрішньому мовленні, другий – формування висловлювання в коді натуральної мови. На обох рівнях відбувається відбір та систематизація необхідного лінгвістичного матеріалу, який зберігається в довготривалій пам'яті людини й сприяє реалізації її задуму. Третя, виконавча фаза, забезпечує перекодування висловлювання в графічний код, результатом чого є писемний текст. Отже, аналіз цих фаз підтверджує висновок про те, що писання має другорядно-кодовий характер.

Слід зазначити, що навчання писання неможливе без урахування його соціолінгвістичних особливостей. Передусім, це стосується композиції та структури англомовного писемного твору (есе). Спочатку розглянемо абзац, вимоги до написання якого є сталими, і їх дотримання забезпечує правильність написання. Абзац починається з *topic sentence*, речення, що визначає його тему (*topic*) та передає головну думку (*controlling idea*). За *topic sentence* розміщені *supporting statements*, речення, у яких аргументується та підтверджується головна думка, наводяться приклади. Факультативним компонентом може бути *concluding sentence*, завершальне речення, що підсумовує абзац та встановлює зв'язок із наступним. Абзац характеризується єдністю (*unity*), логічною (*coherence*) й мовною зв'язністю (*cohesion*). Єдність вимагає, щоб кожне речення в абзаці було пов'язане з темою (*topic*) та розвивало головну думку (*controlling idea*). Логічна зв'язність забезпечується послідовністю розміщення речень, мовна – виражається через мовний матеріал (*link-words*): *then, afterwards, consequently* etc.

Щодо структури твору (есе), то вона складається з трьох частин (вступ (*introductory paragraph*), основна частина (*body*) та висновки (*conclusion*)). Прийнятий обсяг твору становить 200–250 слів.

Вступ (*introductory paragraph*) твору обов'язково включає:

а) декілька речень загального характеру, які вводять у тему (*general statements*);

б) визначення головної ідеї (думки) твору (*thesis statement*).

Основна частина твору (*body*) становить аргументацію, докази, приклади, ілюстрації головної думки й може включати від одного до чотирьох абзаців, кожен із яких композиційно та структурно будується за правилами, поданими вище.

У висновках (*conclusion*) автор тексту переформулює й підсумовує головну думку твору на основі доказів, що наводилися в основній частині (*summary or restatement of the main points*), та коментує викладене (*final comments in the form of general statements*).

Навчаючи написання англомовних творів, необхідно також ураховувати те, що вони поділяються за комунікативними цілями й жанрами. В американській методиці викладання іноземних мов такими жанрами є опис людей і місць (*description – people and places*), класифікація (*classification*), розповідь (*narration*), порівняння та контраст (*comparison and contrast*), причина й наслідок (*cause and effect*), визначення (*definition*), опис процесів (*processes*), переконання (*persuasion*).

Вони можуть бути представлені у формальному (*formal*), напівформальному (*semi – formal*) та неформальному (*informal*) стилях.

Урахування двох загальних етапів навчання писання дає нам змогу окреслити завдання, які реалізуються на кожному з них: 1 етап – формування й удосконалення навичок техніки письма; 2 – розвиток умінь писемного висловлювання (писання). Особливістю першого етапу є автоматизованість, оскільки саме ця ознака характеризує сформовані орфографічні, лексичні та граматичні навички. Другий етап передбачає розвиток умінь, які забезпечують цілісність, завершеність й адресованість писемних текстів.

Цілісність тексту є змістовною (єдність теми), комунікативною (кожне речення спирається в комунікативному плані на попереднє, й саме воно є основою для наступного) та структурною (наявність лінгвістичних зв'язків між реченнями й абзацами тексту).

Завершеність надає висловлюванню повного власного змісту та забезпечує його організацію. Адресованість пов'язана з орієнтацією на певного читача, відповідно до якого вибирають жанр і стиль тексту, спосіб викладання, здійснюється добір мовного матеріалу. Сюди також належать композиційні вміння, що забезпечують певну структуру тексту, його вступну, основну та завершальну частини.

У сучасній методиці викладання існують три підходи навчання писання: текстовий (*textual approach*), жанровий (*genre approach*) і процесуальний (*process approach*).

Текстовий підхід реалізується через опрацювання студентами писемних текстів, що слугують зразками для написання подібних. Цей підхід вважають традиційним і використовують переважно для навчання написання ділових листів

Жанровий підхід спрямовується на комунікативні цілі, наміри та потреби писемного спілкування, на усвідомлення того, як досягається спілкування між адресантом і адресатом.

У процесуальному підході концентрують увагу на процесі створення писемного тексту, на його переробці для вдосконалення й досягнення бажаного комунікативного наміру. Цей підхід визначається творчістю, студент сам несе відповідальність за свою роботу. Процес написання творів поді-

ляється на такі етапи: передписьмо/prewriting (підготовка, збір інформації, обговорення), написання чернеток/drafting, рецензування та перероблення тексту/revision, редагування/editing.

Для навчання написання англomовних творів поєднання жанрового й процесуального підходів виявляється доцільним, оскільки перший забезпечує оволодіння шляхами реалізації комунікативних намірів, а другий учить висловлювати думки в письмовій формі, акцентуючи увагу на змісті [2].

Отже, для написання будь-якого твору (твору-переконання зокрема) той, хто пише, студент, повинен володіти технікою письма, знати композицію та структуру як твору загалом так і абзацу, добирати необхідний лексичний і граматичний матеріал, що забезпечує реалізацію комунікативної мети, уживати зв'язувальні лінгвістичні елементи мовлення, мати достатній рівень розвитку вмінь писемного висловлювання, адресувати повідомлення конкретній аудиторії читачів у певному стилі.

Особливість твору-переконання полягає в тому, що студент (автор) вибирає певну позицію щодо предмета, про який ідеться, та намагається переконати читача в її правильності. Отже, автор не просто повідомляє факти – він використовує їх, а також наводить приклади, аргументи, які справді мають переконливий характер.

Вибравши тему (точку зору) твору, студент може використовувати такі стратегії для генерування й систематизації своїх ідей, як brainstorming, clustering, branching, listing and free writing [3].

Після колективного обговорення теми необхідно визначити аргументи за/проти та підготувати контур (модель) цього твору-переконання. Приклад такого контуру.

1. Introduction.

A. Hook: a device for capturing reader's attention.

B. Background information: to help reader understand topic.

C. Thesis statement: clear statement of your position.

D. Forecasting: brief listing of all main arguments your essay will discuss.

2. Body.

Paragraph 1. First supporting argument: strong reason supporting your position.

A. Topic sentence: general factual sentence introducing paragraph.

B. Facts, examples, arguments to support and prove argument.

Paragraph 2. Second supporting argument (as in 1).

A. Topic sentence.

B. Facts, examples, arguments.

Paragraph 3. Third supporting argument (as in 2 and 3).

A. Topic sentence.

B. Facts, examples, arguments.

3. Conclusion.

A. Reviews important points from the discussion.

B. Clearly states what lesson or message should be taken from the essay.

Вступ твору-переконання відіграє важливішу роль, ніж будь-яка інша його частина. По-перше, він швидко привертає увагу читача одним чи двома реченнями. Це досягається за допомогою крюка (hook). Hook може бути представлений у формі провокаційного риторичного запитання (запитання, спрямоване читачеві), цікавого факту, догматичної заяви про тему, анекдоту. По-друге, у вступі подається корисна додаткова інформація про тему, яка обговорюється у творі. Таким чином читач може краще зрозуміти головну ідею твору. По-третє, ставлення автора до теми чітко визначається затвердженням тези. Теза – це точка зору автора, ідея, якої він дотримується, його позиція. Це найскладніше завдання в процесі написання твору-переконання, оскільки англomовна культура письма вимагає, щоб зі вступу було абсолютно зрозуміло, яку думку будуть відстоювати та аргументувати. У вступі мають бути прогнозовані аргументи, які підтримують позицію того, хто пише, і ті, які розглядатимуться в основній частині твору.

Наприклад, студенту задано таку тему твору-переконання:

Do you agree that schools should make daily exercise a part of their curriculum?

Головна теза твору може бути зазначена так:

- I feel strongly that regular exercise should be a component of any child's education for the following reasons: exercise reduces stress, prevents weigh gain, and improves academic performance.
- Because habitual exercise reduces stress, prevents weigh gain, and improves academic performance, exercise should be made a part of any school's curriculum.

Основна частина твору-переконання складається як мінімум із двох параграфів (краще – трьох), у кожному із яких чітко визначено певний аспект теми, містяться речення, які розкривають загальну позицію автора, та речення, які підтримують її й у яких зазначаються необхідні для цього деталі. Вони включають приклади, статистику, логічні докази тощо та використовуються для опису, визначення аргументації – риторичних стратегій.

Опис забезпечує наявність фактів й інформації, яка допомагає читачеві краще зрозуміти тему. Він також реалізує функцію визначення та дає змогу автору розкрити нові ідеї. Визначення стає необхідним там, де існує незрозуміння певних ідей, термінів, понять. Без аргументації не буває переконання. Ми рекомендуємо складати списки аргументів (три-чотири), які доводять думку автора.

Не слід забувати, що перехід від речення до речення, від одного параграфу до наступного вимагає заміни ідеї автора, її уточнення. Це досягається вживанням зв'язувальних слів, синонімів, займенників, детермінаторів (*determiners*), повторенням слова, визначенням або контрастом ключового слова.

У головній тезі, поданій вище, зазначено три підтеми, що слугують аргументами на її підтримку. Кожна з них визначає тему абзацу й може бути представлена так:

1. First, habitual exercise is a great outlet for the stress that students feel in the academic environment.

2. Moreover, regular exercise has been shown to be more effective than any diet in preventing excessive weight gain and all the illnesses associated with being overweight.

3. Most importantly, students who exercise regularly display superior academic performance.

Головною функцією висновків твору-переконання є підтвердження правильності думки автора на основі поданих в основній частині аргументів

Висновки та перспективи подальших досліджень. Запропонована методика навчання студентів вищих навчальних закладів написання твору-переконання дає змогу сформувати комунікативну компетенцію студентів і підвищити ефективність навчального процесу. Перспективним напрямом подальшого дослідження є розробка методики навчання студентів написання творів різних жанрів.

Література

1. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Тарнопольський О. Б. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою / О. Б. Тарнопольський, С. П. Котушко. – Вінниця : Нова кн., 2008. – 288 с.
3. TOEFL iBT with CD-Rom / E. Hudon, I. Clayton, K. Weissgerber, P. Allen. – New-York : Kaplan Publishing, 2006. – 479 p.

Статтю подано до редколегії
22.03.2011 р.